

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

09.09/2013

Sayı: 88462725-010-81677
Konu: Hava Kalitesi Değerlendirme ve
Yönetimi Genelgesi

GENELGE
(2013/.)37

Bilindiği üzere, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun Ek 6'ncı maddesinde "Hava kalitesinin belirlenmesi, izlenmesi ve ölçülmesine yönelik yöntemler, hava kalitesi sınır değerleri ve bu sınır değerlerin aşılmaması için alınması gerekli önlemler ile kamuoyunun bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesine ilişkin çalışmalar Bakanlıkça yürütülür. Bu çalışmalara ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir." hükmü yer almaktadır. Bu hüküm çerçevesinde, "Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği" 06/06/2008 tarihli ve 26898 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir ve 05/05/2009 tarihli ve 27219 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile de yönetmeliğin Ek-I A'sında değişiklik yapılmıştır.

Bu yönetmelikle, Avrupa Birliğinin (AB) belirlediği düşük hava kalitesi limit değerlerine uyum için hava kalitesi alanındaki AB mevzuatının mevzuatımıza uyumlaştırılması amaçlanmış ve yönetmelik 96/62/EC sayılı Hava Kalitesi Çerçeve Direktifi ve 99/30/EC, 2000/69/EC, 2002/3/EC ve 2004/107/EC sayılı kardeş direktifleri paralelinde hazırlanmıştır. Yeni yönetmelik 13 farklı kirletici için mevzuat uyumu ve uygulama aşamalarında uygulama takvimlerini belirlemektedir. Yönetmelik ayrıca, kirliliğin kontrolü ve hava kalitesi alanlarında doğru, tam ve güvenilir bir izleme, yaptırım ve kurumsal güçlendirmeyi de amaçlamaktadır.

Yönetmelikle mevcut hava kalitesi limit değerlerinin 01/01/2014 tarihine kadar kademeli olarak azaltılması ve o tarihten sonra AB hava kalitesi limit değerleri artı tolerans değerlerine başlanarak kademeli bir geçiş ile AB limit değerlerine uyum sağlanması hedeflenmektedir. 2014 yılına kadar tüm Türkiye için hava kalitesi ön değerlendirme çalışmalarının tamamlanması, ölçüm istasyonlarının kurulması, bölgesel ağ merkezlerinin oluşturulması, laboratuvar alt yapısının oluşturulması, güvenli ve kaliteli ölçüm verilerinin sürekliliğini sağlayarak raporlanacak düzeyde temininin sağlanması, yönetmelikteki kirletici emisyonlara ilişkin emisyon envanterlerinin elde edilmesine yönelik çalışmaların yapılarak hava kalitesinin değerlendirilmesi ve yönetimine ilişkin altyapının oluşturulması ve 2014 yılında AB hava kalitesi limit değerlerine uyum sürecinin başlatılması gerekmektedir.

Bu Genelgenin amacı, bir taraftan hava kalitesinin belirlenmesine yönelik uygulamalarda birlikteliği sağlamak için yönetmelikte belirlenen tanımlanmış metotları ve kriterleri esas alarak tam bir hava kalitesi değerlendirmesinin sağlanması, diğer taraftan da hava kalitesi limit değerlerinin aşılmaması için alınması gerekli önlemlerin belirlenmesi ile hava kalitesi ve hava kirliliğinin önlenmesi konusunda kamuoyunun bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi konusunda destek sağlanmasıdır.

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

Bakanlığımızca Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliğinin 7 inci maddesine göre hava kalitesini değerlendirmek amacıyla belirlenen “bölge” ve “alt bölge”lerin listesi bu genelgenin EK-I’inde yer almaktadır. Tüm Türkiye için 8 bölge (EK-I, Şekil 1), il merkezi nüfusu 750.000den fazla olan 15 “büyük alt bölge” ile il merkezi nüfusu 750.000den küçük olup 250.000den büyük olan 31 “küçük alt bölge” belirlenmiştir. Aynı madde uyarınca kirletici konsantrasyonlarında önemli bir değişiklik meydana gelmesi durumunda, Bakanlık, “bölge” ve “alt bölge”lerin belirlenmesini her beş yılda bir veya daha erken tekrar gözden geçirir ve kükürt dioksit, azot dioksit, azot oksitleri, partikül madde, kurşun, benzen, karbon monoksit ile ilgili “bölge” ve “alt bölge”lerin listelerini oluşturur.

İllerin kirlilik profilleri; bu genelgenin EK-I’inde yer alan alt bölgeler listesi, 2012 Yılı ve 2012-2013 Kış Sezonu hava kalitesi değerlendirmeleri, Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağına bağlı hava kalitesi izleme istasyonları verileri ve Hava Kalitesi Bültenleri kapsamında yapılarak bu genelgenin EK-III’ünde verilmiştir. Kirlilik potansiyeli yüksek olan iller; büyük ve küçük alt bölgeler, 2012 Yılı ve 2012- 2013 Kış Sezonu hava kalitesi verileri ve hava kalitesi bültenleri kapsamında değerlendirilerek Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği’nde belirtilen uyarı eşikleri ve limit değerleri aşım durumlarına göre belirlenmiş, bu kriterlerin dışında kalan iller ise kirlilik potansiyeli düşük olan iller grubunda yer almıştır. İl merkezlerinin nüfusunda ve Bakanlığımızca yapılan değerlendirme neticesinde illerin hava kalitesinde önemli bir değişiklik olması halinde bölge ve alt bölge listesi (EK-I) ve illerin kirlilik profilleri (EK-III) yeniden belirlenerek, Bakanlığımız tarafından bildirilecektir. Bakanlığımızca herhangi bir bilgilendirme yapılmaması halinde bu genelge ekinde yer alan EK-I ve EK-III geçerli olacaktır. Bu genelgenin yayımlanması ile 04 Temmuz 2012 tarihli ve 2012/16 sayılı Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Genelgesi yürürlükten kalkacaktır.

Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği’nin üçüncü bölümü altındaki maddeleri 01/01/2014 tarihinde yürürlüğe girecek olup, diğer maddeleri yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmiştir. 31/12/2013 tarihine kadar Geçici Madde 1 yürürlükte olup, 01/01/2014 tarihine kadar Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 1 inci maddesinde (Ek-I A) belirtilen hava kalitesi standartları yıllara göre eşit olarak azaltılarak uygulanacaktır. Bu kapsamda gerekli önlemlerin alınarak yıllık olarak azalacak limit değerlere uyulması gerekmektedir. 01/01/2014 tarihinden itibaren ise Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliğinin Ek-I’inde yer alan azaltım oranları, bu genelgenin EK-II’sinde detaylandırılmış olup, yıllar itibari ile azalan hava kalitesi limit değerlerinin uygulanması gerekmektedir.

Bilindiği üzere, Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliğine göre 31/12/2013 tarihine kadar;

1. Uzun vadeli ve kısa vadeli sınır değerler aşıldığında, valilikler hava kalitesini iyileştirmek için programlar geliştirir.
2. Kışın binaların ısınmasından kaynaklanan kükürt dioksit ve asılı partiküler madde için Ekim ve Mart ayları arasında yerleşim alanlarında yapılan ölçümlerin ortalaması, aşılmaması gereken kış sezonu ortalaması uzun vadeli sınır değerleri ile karşılaştırılır.
3. Ek-I A’ya göre yıllık olarak azalan uzun veya kısa vadeli sınır değerlerin bir veya daha fazlasının aşıldığı alanlarda, valilik, öngörülen uygun önlemleri alır.
4. Esasları tebliğle düzenlenecek şekilde inversiyon şartlarının beklendiği ve/veya inversiyonun görüldüğü bölgelerde veya hava kirlenmesinin hızlı artış gösterdiği bölgelerde, valilikler bu durumlar oluşur oluşmaz insanların ve çevrenin zarar görmemesi için aşağıdaki önlemleri almaya yetkilidir.

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

- a. Hareketli tesislerin işletiminin kısıtlanması,
 - b. Belirli temiz teknikler kullanılmadığında, araçlar, diğer hareketli ve sabit kaynakların geçici kısıtlanması,
 - c. Hava kirliliğini belirgin şekilde artıran tesislerde ve ısınma sistemlerinde yakıt kullanımının kısıtlanması.
5. Ek-I A'da belirtilen ilgili kirletici konsantrasyonları hakkındaki güncellenmiş bilgiler kamuoyuna medya, basın, bilgi ekranları veya bilgisayar ağı ve diğer kolay ulaşılabilir medya araçları ile sunulur. Uyarı eşikleri ile ilgili olarak kamuoyuna verilen bilgiler Ek-V'de listelenen ilgili detayları yansıtır.
6. Hava kirlenmesinin Ek-I A'da belirtilen uyarı eşikleri seviyelerine ulaştığı yerlerde bölgesel özelliklere bağlı olarak uygulanacak önlemler, valilik tarafından belirlenir.
7. Ek-I A'da belirtilen kirleticiler ile ilgili olarak alınan önlemler ve kirlilik seviyesi hakkındaki bilgiler Bakanlığa gönderilir.

Bu bağlamda; yıllar itibariyle azalan hava kalitesi limit değerlerine uyum çerçevesinde, öncelikle ildeki kirlilik kaynaklarının ortaya konulması (hava kalitesi ölçüm sonuçlarının analiz edilmesi, emisyon envanteri çalışmaları vb.) ve Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliğinde belirtilen limit değerlerin aşılmaması durumu göz önünde bulundurularak alınması gereken önlemlerin uygulanması konusunda zamanlama, maliyet ve fizibilite çalışmalarının yapılması önem arz etmektedir.

Temiz Hava Eylem Planları

Yukarıda belirtildiği üzere, 06/06/2008 tarihli ve 26898 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliğinde insan sağlığı ve çevre açısından önemli olan hava kalitesi limit değerlerinin azaltılarak AB standartlarına uyum sağlanması hedeflenmektedir.

Bu bağlamda, Yönetmelikte 2014 yılına kadar belirtilen hava kalitesi limit değerlerini ve 2014 yılından sonra Avrupa Birliği limit değerlerini sağlamaya yönelik Temiz Hava Eylem Planlarının hazırlanması ve illerde hava kirliliğini azaltmaya yönelik uygulamaların hava kalitesi konusunda ilde çalışan ilgili kurum/kuruluşlarla görüşülüp karara bağlanması için öncelikle Mahalli Çevre Kurulu Kararı ile her ilgili kurum/kuruluştan en az bir temsilci ile Komisyon kurulması ve bu komisyonca il bazında hava kalitesi durumunun kirlilik kaynakları ve hava kirliliğini önlemeye yönelik yapılan çalışmaları değerlendirerek, yapılacak çalışmaları ve ilave alınabilecek tedbirleri belirlemeleri gerekmektedir.

Kurulan bu Komisyon tarafından il bazında hava kirliliğini önleyici olarak yapılan ve yapılacak çalışmalar ve alınacak tedbirleri içerecek detaylı çalışmalar (alınması gereken önlemlerin uygulanması konusunda sorumlu kurum/kuruluşun belirlenmesi, uygulama zamanının belirlenmesi, varsa yatırım programındaki maliyeti ve fizibilite çalışmaları vs.) Mahalli Çevre Kurulunda karara bağlanmalı ve EK-III'e göre yüksek kirlilik potansiyeli olan illerin en geç 2014 yılı Temmuz ayı sonuna kadar Bakanlığa göndermelidir. Ayrıca EK-III'e göre düşük kirlilik potansiyeli olan iller ise Bakanlıkça hazırlanacak 2013 yılı yıllık hava kalitesi bültenine göre yönetmeliğin Ek-I'inde belirtilen bir veya daha fazla limit değer artı tolerans payları veya uyarı eşikleri aşılması durumunda, en geç 2014 yılı Aralık ayı sonuna kadar Temiz Hava Eylem Planlarını Bakanlığımıza göndermelidir. Valiliklerin ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyon içerisinde (Büyükşehir belediyeleri/belediyeler ve hava kalitesi konusunda ilgili diğer kurum ve kuruluşlar) belirtilen süre içinde limit değerlere ulaşılmasını sağlamak için ilde alınacak gerekli önlemlere yönelik yatırım programları ve planlamalarına temiz hava eylem planlarında yer vermeleri

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

gerekmektedir. Daha önce Bakanlığımıza gönderilen Temiz Hava Eylem Planlarında değişiklik ve/veya düzeltme öngörülmekte ise revize edilen planlar da Bakanlığımıza gönderilmelidir. Gönderilen Temiz Hava Eylem Planları Bakanlığımızca değerlendirilerek uygun bulunan planlar il bazında uygulanacak önlemlerin izlenmesi için il müdürlüklerimiz internet sitelerinde yayımlanacaktır. Hava kirliliğinin önlenmesine yönelik uygulanabilecek önlemlere ilişkin dokümanlar Bakanlığımız internet sitesinden duyurulacaktır.

Yerel Düzeyde Emisyon Envanteri Hazırlanması

Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliğinin temiz hava planı başlıklı 11 inci maddesinde “Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri, emisyon envanterleri oluşturabilir.” ifadesi yer almaktadır. Ayrıca Bakanlığımız ulusal/bölgesel/yerel düzeyde emisyon envanteri hazırlamak ve/veya hazırlamakla yükümlüdür. Bakanlığımız ulusal düzeyde emisyon envanteri çalışmalarını başlatmış ve yürütmektedir. Bakanlığımız hava yönetimi politikaları çerçevesinde belirlenen ve dış kurumlara verilen taahhütlerimiz çerçevesinde belirli bir takvime göre 81 il için emisyon envanteri çalışmaları yapılması hedeflenmiştir. Emisyon envanteri çalışmaları Bakanlığımızca işbirliği halinde yürütülecektir.

Bu kapsamda illerin ısınma, trafik ve sanayi başlıklarında olmak üzere, SO₂, NO_x ve PM₁₀ kirlleticilerine ilişkin yerel emisyon envanterinin hazırlıklarına başlaması ve hazırladıkları emisyon envanterini bu genelgenin EK-IV’ünde belirtilen takvime bağlı kalacak şekilde Bakanlığımıza göndermesi gerekmektedir. Bakanlığımızca yürütülen ulusal emisyon envanteri çalışmalarına paralel olacak şekilde hazırlanmış ve iller tarafından kullanılacak yardımcı dokümanlar ve rapor formatı Bakanlığımızın internet sitesinde duyurulacaktır. Emisyon envanterinde kullanılacak veriler için diğer kurumlarla işbirliği halinde çalışılması gerekmektedir. Bu genelgenin EK-IV’ünde yer alan takvim doğrultusunda emisyon envanteri çalışmalarını tamamlayan illerin her yıl yeni veriler ile güncelleme yapmaları gerekmektedir. İllerin güncellenmiş verilerini, EK-IV’de belirtilen takvim sonrasında her yılın Aralık ayı sonuna kadar düzenli olarak Bakanlığa göndermeleri gerekmektedir.

Halkın Bilgilendirilmesi

Bilindiği üzere, 06/06/2008 tarihli ve 26898 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliğine göre kirleticilerin dış ortam konsantrasyonları ile ilgili güncellenen verinin bilgisayar ağı, bilgi ekranları, basın yayın organları ve diğer kolay ulaşılabilir medya aracılığıyla düzenli olarak kamuoyuna, çevre kuruluşları, tüketici kuruluşları ve belirli hassas nüfus grupları ve diğer ilgili sağlık mercileri gibi ilgili kuruluşlara sunulması ve uyarı eşikleri aracılığı ile de bazı olumsuz hava kalitesi durumlarından halkın bilgilendirilmesi ve uyarılması gerekmektedir. Ayrıca, uyarı eşığının tahmini veya fiili aşımaları ile ilgili bilginin de kamuoyuna ve sağlık kuruluşlarına zamanında verilmesi sağlanmalıdır. Bu çerçevede,

1. Hava kirliliğinin yoğun olduğu günlerde alınması gereken önlemler konusunda hassasiyet gösterilmesi için halkın bilgilendirilmesi,
2. Halkın duyarlılığının artırılması için hava kirliliği ölçüm sonuçları ile ilgili güncel bilgileri günlük olarak; bilgisayar ağı, bilgi ekranları/billboardlar/reklam panoları, basın yayın organları ve diğer kolay ulaşılabilir medya aracılığıyla düzenli olarak kamuoyuna, çevre kuruluşları, tüketici kuruluşları ve belirli hassas nüfus grupları ve diğer ilgili sağlık mercileri gibi ilgili kuruluşlara sunmaları,

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

3. Özellikle kritik meteorolojik şartların (inversiyon, düşük rüzgâr hızı vs.) oluştuğu veya hava kirliliğinin artış göstermesinin beklendiği durumlarda halkın önceden bilgilendirilmesi,
4. Hava kirliliğinin yoğun olduğu günlerde öğrencilerin açık alanda tören yapmalarının önlenmesi,
5. Kış gelmeden önce binalarda ısı kaçağının önlenmesi, pencerelerin çift camlı olması ve binalarda özellikle dıştan yalıtım yapılması hususlarının yakıt tasarrufuna katkıları konularında halkın bilgilendirilmesi,
6. Okullarda ve resmi binalarda değiştirilmesi gereken pencerelerin çift camlı pencerelerle değiştirilmesi ve kaloriferli okullarda radyatörlerde termostatlı vana kullanılması,
7. Resmi kurumlar, lojmanlar ve yerleşim yeri içerisinde yer alan sosyal tesislerde ısı yalıtımına öncelik verilmesi,
8. Okullarda ve resmi binalarda giriş kapısının kendiliğinden kapanabilir ve hava sızdırmaz yapılması
9. Hava kirliliği ile ilgili eğitici programların düzenlenmesi önem arz etmektedir.

Bu çerçevede, yönetmeliğin etkin uygulanması, hava kalitesi limit değerlerine uyum sağlanması, genelge doğrultusunda alınan kararların uygulanması, gerekli denetimlerin yapılması ve genelge kararlarının Belediye Başkanlıklarına, Kaymakamlıklara ve diğer ilgili kurum/kuruluş/birimlere duyurulmasının sağlanması, ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte gerekli önlemlerin alınması ve her kurum/kuruluş/birimin kendine düşen görevleri yerine getirmeleri gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Erdogan BAYRAKTAR
Bakan

EKLER:

- Ek 1- Bölge ve Alt Bölgelerin Listesi (3 Sayfa)
- Ek 2- Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği Ek-I, Limit Değerlerinde Kademeli Azaltım Tablosu (1 Sayfa)
- Ek 3- İllerin Kirlilik Profilleri (2 Sayfa)
- Ek 4- Emisyon Envanteri Hazırlama Takvimi (2 Sayfa)

DAĞITIM:

81 İl Valiliği (Çevre Ve Şehircilik İl Müdürlüğü)

Bölge ve Alt Bölgelerin Listesi

BÖLGELER

1. Marmara Bölgesi (Şekil 1'de 1 numara ile gösterilmiştir.)
2. Ege Bölgesi (Şekil 1'de 2 numara ile gösterilmiştir.)
3. Kuzey İç Anadolu Bölgesi (Şekil 1'de 3 numara ile gösterilmiştir.)
4. Güney İç Anadolu Bölgesi (Şekil 1'de 4 numara ile gösterilmiştir.)
5. Orta Karadeniz Bölgesi (Şekil 1'de 5 numara ile gösterilmiştir.)
6. Doğu Anadolu Bölgesi (Şekil 1'de 6 numara ile gösterilmiştir.)
7. Güneydoğu Anadolu Bölgesi (Şekil 1'de 7 numara ile gösterilmiştir.)
8. Akdeniz Bölgesi (Şekil 1'de 8 numara ile gösterilmiştir.)

Tablo 1: Bölgelerdeki İller

Marmara Bölgesi	Ege Bölgesi	Kuzey İç Anadolu Bölgesi	Güney İç Anadolu Bölgesi	Orta Karadeniz Bölgesi	Doğu Anadolu Bölgesi	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	Akdeniz Bölgesi
1. Balıkesir	1. Aydın	1. Ankara	1. Afyon	1. Amasya	1. Ağrı	1. Adıyaman	1. Adana
2. Bilecik	2. Denizli	2. Kırıkkale	2. Aksaray	2. Çorum	2. Ardahan	2. Batman	2. Gaziantep
3. Bursa	3. İzmir	3. Kırşehir	3. Antalya	3. Giresun	3. Artvin	3. Bingöl	3. Hatay
4. Çanakkale	4. Manisa	4. Yozgat	4. Burdur	4. Ordu	4. Bayburt	4. Bitlis	4. K.Maraş
5. Edirne	5. Muğla	5. Kütahya	5. Isparta	5. Samsun	5. Erzincan	5. Diyarbakır	5. Kilis
6. İstanbul	6. Uşak	6. Eskişehir	6. Karaman	6. Sinop	6. Erzurum	6. Elazığ	6. Mersin
7. Kırklareli		7. Bolu	7. Kayseri	7. Sivas	7. Gümüşhane	7. Hakkâri	7. Osmaniye
8. Kocaeli		8. Düzce	8. Konya	8. Tokat	8. Iğdır	8. Malatya	
9. Sakarya		9. Zonguldak	9. Nevşehir		9. Kars	9. Mardin	
10. Tekirdağ		10. Karabük	10. Niğde		10. Rize	10. Muş	
11. Yalova		11. Bartın			11. Trabzon	11. Siirt	
		12. Kastamonu				12. Şanlıurfa	
		13. Çankırı				13. Şırnak	
						14. Tunceli	
						15. Van	

ALT BÖLGELER

Büyük Alt Bölgeler (Nüfus > 750.000)

1. Adana
2. Ankara
3. Antalya
4. Bursa
5. Diyarbakır
6. Gaziantep
7. Mersin
8. İstanbul
9. İzmir
10. Kayseri
11. Kocaeli
12. Konya
13. Manisa
14. Samsun
15. Şanlıurfa

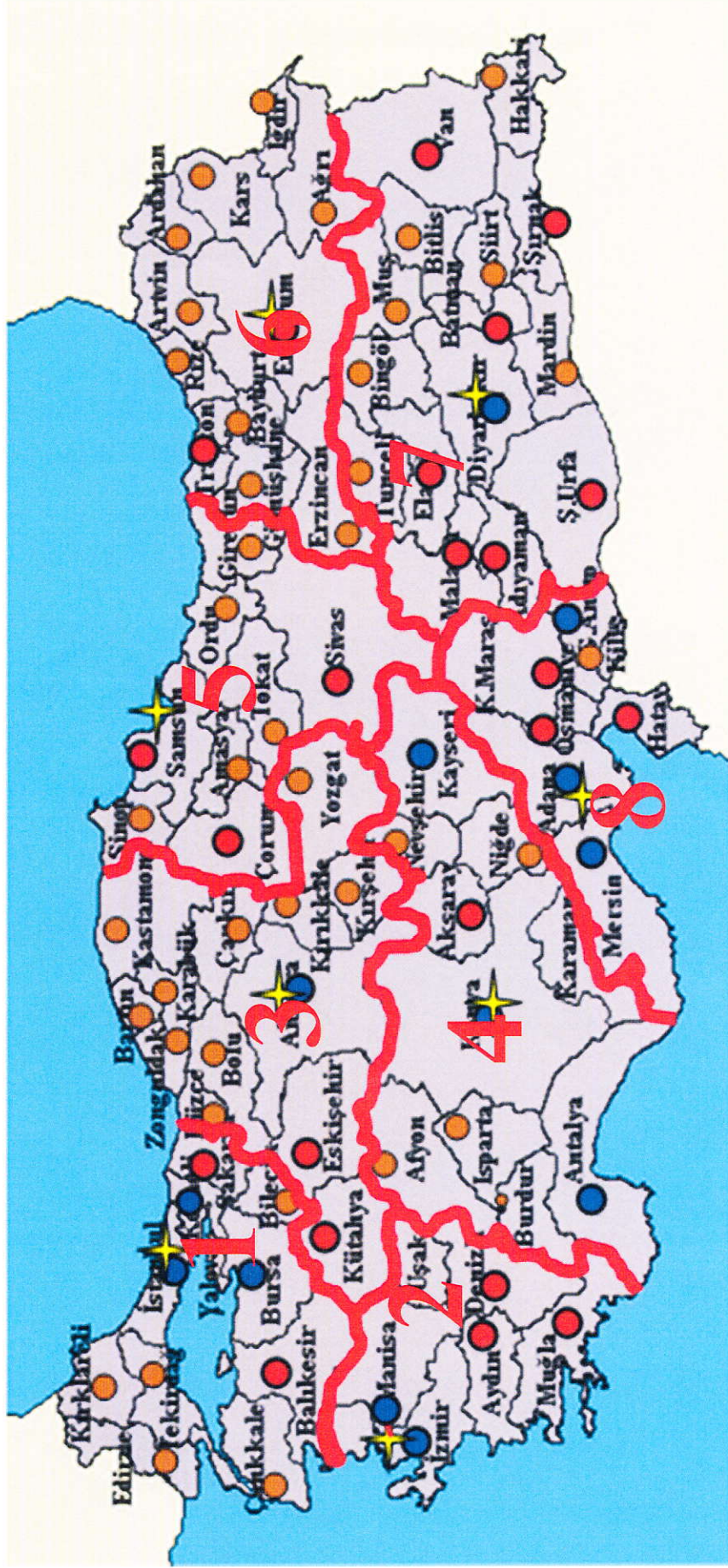
Küçük Alt Bölgeler (Nüfus > 250.000)

1. Adıyaman
2. Afyonkarahisar
3. Ağrı
4. Aydın
5. Balıkesir
6. Çanakkale
7. Çorum
8. Denizli
9. Edirne
10. Elazığ
11. Erzurum
12. Eskişehir
13. Hatay
14. Isparta
15. Kütahya
16. Malatya
17. Kahramanmaraş
18. Mardin
19. Muğla
20. Ordu
21. Sakarya
22. Sivas
23. Tekirdağ
24. Tokat
25. Trabzon
26. Van
27. Yozgat
28. Zonguldak
29. Batman
30. Şırnak
31. Osmaniye

*Nüfus verileri 31.12.2012 tarihine göre TÜİK'in (Türkiye İstatistik Kurumu) Adrese Dayalı Kayıt Sisteminden alınmıştır.

*AB projesi kapsamında tüm Türkiye için 8 bölge, nüfusu 750.000den fazla olan 15 "büyük alt bölge" ile nüfusu 750.000den küçük olup 250.000den büyük olan 31 "küçük alt bölge" belirlenmiştir.

- Büyük Alt Bölge (Nüfus > 750.000)
- Küçük Alt Bölge (Nüfus > 250.000)
- Alt Bölge Dışında Kalan İller

★ Bölgesel Temiz Hava Merkezi

Şekil 1: Bölge ve alt bölgelerin gösterimi

Tablo 2: Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği Ek-1, Limit Değerlerinde Kademeli Azaltım

Kirlenici	Ortalama süre	LİMİT DEĞER (µg/m ³)							UYARI EŞİĞİ
		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
SO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	500	500	470	440	410	380	350	500 µg/m ³ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir "bölge" veya "alt bölgede" veya en azından 100 km ² 'de- hangisi küçük ise- üç ardışık saatte ölçülür)
	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	250	250	225	200	175	150	125	
	yıllık ve kış dönemi (1 Ekim den 31 Mart'a kadar) - ekosistemin korunması-	20	20	20	20	20	20	20	20
	saatlik	---	300	290	280	270	260	250	400 µg/m ³ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir "bölge" veya "alt bölge" de veya en azından 100 km ² 'de- hangisi küçük ise- üç ardışık saatte ölçülür)
NO ₂	-insan sağlığının korunması için-	60	60	56	52	48	44	40	
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	---	30	30	30	30	30	30	---
PM ₁₀	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	100	100	90	80	70	60	50	---
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	60	60	56	52	48	44	40	---
	maksimum günlük 8 saatlik ortalama -insan sağlığının korunması için-	16.000	16.000	14.000	12.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Pb	yıllık -insan sağlığının korunması için-	1	1	0,9	0,8	0,7	0,6	0,5	---
	Benzen	10	10	10	10	9	8	7	---
CO	maksimum günlük 8 saatlik ortalama -insan sağlığının korunması için-	16.000	16.000	14.000	12.000	10.000	10.000	10.000	10.000

*Arsenik(As), kadmiyum(Cd), nikel(Ni) ve benzo(a)piren kirlenici için Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliğinde hedef değerler ve hedef değere ulaşılacak tarih bulunmaktadır.

* Ozon(O₃) kirlenici için Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliğinde bilgilendirme ve uyarı eşığı ile hedef değer ve uzun vadeli hedef bulunmaktadır.

İLLERİN KİRLİLİK PROFİLLERİ

İllerin kirlilik profilleri; büyük ve küçük alt bölgeler, Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağına bağlı hava kalitesi izleme istasyonlarından alınan 2012 Yılı ve 2012- 2013 Kış Sezonu hava kalitesi verileri ve Hava Kalitesi Bültenleri kapsamında yapılmıştır. Gruplar içerisinde iller alfabetik olarak sıralanmıştır.

Tablo 3: İllerin Kirlilik Profil Listesi

YÜKSEK KİRLİLİK POTANSİYELİ BULUNAN İLLER	DÜŞÜK KİRLİLİK POTANSİYELİ BULUNAN İLLER
1. Adana	1. Aksaray
2. Adıyaman	2. Amasya
3. Afyon	3. Artvin
4. Ağrı	4. Bartın
5. Ankara	5. Bayburt
6. Antalya	6. Bilecik
7. Ardahan	7. Bingöl
8. Aydın	8. Burdur
9. Balıkesir	9. Erzincan
10. Batman	10. Giresun
11. Bitlis	11. Karabük
12. Bolu	12. Kars
13. Bursa	13. Kastamonu
14. Çanakkale	14. Kırıkkale
15. Çankırı	15. Kırklareli
16. Çorum	16. Kırşehir
17. Denizli	17. Rize
18. Diyarbakır	18. Sinop
19. Düzce	19. Tunceli
20. Edirne	20. Uşak
21. Elazığ	21. Yalova
22. Erzurum	
23. Eskişehir	
24. Gaziantep	
25. Gümüşhane	
26. Hakkâri	
27. Hatay	
28. Iğdır	
29. Isparta	
30. İstanbul	
31. İzmir	
32. Kahramanmaraş	
33. Karaman	
34. Kayseri	
35. Kilis	
36. Kocaeli	
37. Konya	
38. Kütahya	
39. Malatya	
40. Manisa	
41. Mardin	
42. Mersin	
43. Muğla	
44. Muş	
45. Nevşehir	
46. Niğde	

47. Ordu	
48. Osmaniye	
49. Sakarya	
50. Samsun	
51. Siirt	
52. Sivas	
53. Şanlıurfa	
54. Şırnak	
55. Tekirdağ	
56. Tokat	
57. Trabzon	
58. Van	
59. Yozgat	
60. Zonguldak	

EMİSYON ENVANTERİ HAZIRLAMA TAKVİMİ

Bakanlığımızca yapılan emisyon envanteri hazırlama takviminde belirtilen yıllar itibari ile; Türkiye Coğrafik 7 Bölgesi kapsamında; Marmara Bölgesi'nde yer alan iller başta olmak üzere, sırası ile Ege ve Akdeniz, Güneydoğu Anadolu ve Karadeniz, İç Anadolu ve Doğu Anadolu'da yer alan iller olmak üzere emisyon envanteri takvimi tamamlanacaktır.

Tablo 4: İllerin Emisyon Envanteri Hazırlama Takvimi

İL ADI	TARİH
BALIKESİR	2014 Aralık
BİLECİK	2014 Aralık
BURSA	2014 Aralık
ÇANAKKALE	2014 Aralık
EDİRNE	2014 Aralık
İSTANBUL	2014 Aralık
KIRKLARELİ	2014 Aralık
KOCAELİ	2014 Aralık
SAKARYA	2014 Aralık
TEKİRDAĞ	2014 Aralık
YALOVA	2014 Aralık
ADANA	2015 Aralık
AFYON	2015 Aralık
ANTALYA	2015 Aralık
AYDIN	2015 Aralık
BURDUR	2015 Aralık
DENİZLİ	2015 Aralık
HATAY	2015 Aralık
ISPARTA	2015 Aralık
İZMİR	2015 Aralık
KAHRAMANMARAŞ	2015 Aralık
KÜTAHYA	2015 Aralık
MANİSA	2015 Aralık
MERSİN	2015 Aralık
MUĞLA	2015 Aralık
OSMANİYE	2015 Aralık
UŞAK	2015 Aralık
ADİYAMAN	2016 Aralık
AMASYA	2016 Aralık
ARTVİN	2016 Aralık
BARTIN	2016 Aralık
BATMAN	2016 Aralık
BAYBURT	2016 Aralık
BOLU	2016 Aralık
ÇORUM	2016 Aralık
DİYARBAKIR	2016 Aralık
DÜZCE	2016 Aralık
GAZİANTEP	2016 Aralık
GİRESUN	2016 Aralık
GÜMÜŞHANE	2016 Aralık
KARABÜK	2016 Aralık
KASTAMONU	2016 Aralık
KİLİS	2016 Aralık

MARDİN	2016 Aralık
ORDU	2016 Aralık
RİZE	2016 Aralık
SAMSUN	2016 Aralık
SIİRT	2016 Aralık
SİNOP	2016 Aralık
ŞANLIURFA	2016 Aralık
ŞIRNAK	2016 Aralık
TOKAT	2016 Aralık
TRABZON	2016 Aralık
ZONGULDAK	2016 Aralık
AĞRI	2017 Aralık
AKSARAY	2017 Aralık
ANKARA	2017 Aralık
ARDAHAN	2017 Aralık
BİNGÖL	2017 Aralık
BİTLİS	2017 Aralık
ÇANKIRI	2017 Aralık
ELAZIĞ	2017 Aralık
ERZİNCAN	2017 Aralık
ERZURUM	2017 Aralık
ESKİŞEHİR	2017 Aralık
HAKKÂRİ	2017 Aralık
İĞDIR	2017 Aralık
KARAMAN	2017 Aralık
KARS	2017 Aralık
KAYSERİ	2017 Aralık
KIRIKKALE	2017 Aralık
KİRŞEHİR	2017 Aralık
KONYA	2017 Aralık
MALATYA	2017 Aralık
MUŞ	2017 Aralık
NEVŞEHİR	2017 Aralık
NİĞDE	2017 Aralık
SİVAS	2017 Aralık
TUNCELİ	2017 Aralık
VAN	2017 Aralık
YOZGAT	2017 Aralık

